

ЗА ПОЗИТИВИТЕ НА ЕДИН ОБРАЗЦОВ МОДЕЛ НА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА РАБОТА

Добрева, С. *Изучаване на класовите думи като текстоизграждащи/ текстосвързващи средства (V – VII клас)*. Шумен: Университетско издателство „Еп. Константин Преславски“, 2019 г., ISBN 978-619-201-326-4, 301 с.

Татяна Ангелова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Предлаганата монография има за основа защитена дисертация на тема *Изучаване на средства за текстова свързаност (V – VII клас)*. Изследването концептуализира богатия методически опит на авторката като старши експерт по български език и литература и като базов учител. Макар да има разработки върху текстолингвистична проблематика за български език, все още не са достатъчни значимите за обучението в средното училище методически проекции на прагмалингвистиката и на текстолингвистиката. Основателен е и доводът, че за по-добрата резултатност на обучението по български език ключово значение има овладяването на средствата за текстова свързаност и механизмите, по които те функционират в български език. Не на последно място, важно е да се отбележи, че нараства броят на двуезичните ученици (ученици, за които българският език не е домашен). В такъв образователен и социокултурен контекст е предизвикателство да се формира и усъвършенства текстовата компетентност на подрастващите. Авторката на това изследване се справя много добре с това предизвикателство.

Трудът на Сн. Добрева е структуриран в увод, три глави, към които има приложения, илюстриращи представяните постановки. Текстът е придружен от библиография, свидетелстваща за научната осведоменост на авторката.

В **увода** Сн. Добрева убедено обосновава значимостта на разработваната проблематика, мотивира нейния избор. Добрева аргументира необходимостта от проучването на теорията и практиката на обучението по български език с оглед на това, как да се изучават частите на речта и тяхното функциониране като средства за текстова свързаност. С основание авторката защитава разбирането, че текстовата компетентност има ключово значение за езиковата подготовка на учениците от прогимназиалния етап. Представят се постановки, залегнали при създаването на методическата система за изучаване на текстоизграждащите/текстосвързващите средства.

В **първа глава** логично са изведени лингвистичните аспекти на изследването, като са експлицирани понятия като *кохерентност* и *кохезивност*, *текстоизграждащи механизми* и *средства* с оглед на изследователските цели на труда. Направен е опит да се изясни същността на текстовите грешки и да се предложи функционална класификация, удобна за използване от учителите. Сполучливо решение е да се изведат значими за училищната практика методически разработки, основаващи се на тези текстолингвистични постановки.

Във **втора глава** изследователката представя методическите аспекти на своето проучване за изучаване на средства за текстова свързаност. Поставят се акценти върху „трите аспекта на образователния дискурс – цели, учебно съдържание, технология“. Като принос могат да се отчетат предложените промени в учебното съдържание, опитът да се конструира терминологичен оптимум, представени са разработки на уроци, упражнения, алгоритми. Много ценни са предложените методи и похвати за преподаване – предкоммуникативните и комуникативните упражнения, богато илюстрирани с примери и варианти за методически решения.

Несъмнено най-голям интерес у читателя ще предизвика **трета глава** със заглавие „Експериментално изследване на възможностите за подобряване на рецептивните и продуктивните комуникативни умения на учениците чрез изучаване на частите на речта като изграждащи/свързващи средства в текста“. Убедително са представени обектът, предметът, целта, задачите и методиката на експерименталната работа, обобщени и анализирани са резултатите от експерименталната работа по време на трите етапа на експеримента (установяващ, обучаващ и контролен). Проведената експериментална работа заслужава висока оценка, коректно са събрани, обработени и интерпретирани данните. В това отношение разработката е образцова. Важно е да се подчертае, че разработеният дизайн на изследване е приложим и за решаването на други проблеми, свързани с обучението и образованието по български език.

Монографичният труд завършва с формулиране на изводи и обобщения, които произтичат от проведените експерименти, получените резултати и тяхната интерпретация. Обобщените изводи отразяват същността на съдържанието и концептуалния план, заложили в проучването.

Не по-малко ценни за читателя ще бъдат и материалите от приложението, Предлаганите текстове и тестови задачи към тях подпомагат непосредствената работа на учителя българист върху разбирането при четене и усъвършенстват текстовата компетентност на обучаваните. Практически са ориентирани и моделите на учебно съдържание, което позволява да се изучават частите на речта като текстови конектори. Изключително са разнообразни описаните и използвани от авторката учебни похвати. Със сигурност тези учебни похвати ще обогатят работата на учителя в практиката. Не по-малко полезни са и ресурсите за подготовка на учениците от VII клас, явяващи се на национално външно оценяване по български език и литература.

Библиографската осведоменост на изследователката ще подпомогне онези учители и новатори, които се стремят да усъвършенстват обучението в текстова компетентност и своето професионално развитие.

В най-новата си монография „Изучаване на класовете думи като текстоизграждащи/текстосвързващи средства (V – VII клас“ Снежанка Добрева се утвърждава като изявен специалист по методика, който в процеса на проучване на обучението по български език, го обогатява и усъвършенства.

FOR THE POSITIVES OF AN EXEMPLARY MODEL OF EXPERIMENTAL WORK

Georgieva, S. (2019). *Izuchavane na klasovete dumi kato tekstoizgrazhdashti/tekstosvarzvashti sredstva (V – VII klas)*. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski”, ISBN 978-619-201-326-4, 301 p.

✉ **Prof. Dr. Tatyana Angelova**
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: t_angelova@abv.bg